

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Stručni studij Računovodstvo

Nikolina Vuković

**ULOGA I ZNAČAJ INTERNE REVIZIJE ZA PODUZEĆA U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

Završni rad

Osijek, 2014.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijek

Ekonomski fakultet u Osijeku

Stručni studij Računovodstvo

Nikolina Vuković

**ULOGA I ZNAČAJ INTERNE REVIZIJE ZA PODUZEĆA U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

Završni rad

Kolegij: Revizija

Broj indeksa autora: 01974

e – mail: ninavukovic9@gmail.com

Mentor: doc.dr.sc. Ivo Mijoč

Osijek, 2014.

SAŽETAK

Revizija potječe od latinske riječi *revidere*, što znači ponovno gledanje ili ponovno viđenje, a suvremeno se može opisati kao kompleksna aktivnost, odnosno, postupak ispitivanja i ocjene financijskih izvještaja, te podataka i metoda koje se primjenjuju pri sastavljanju financijskih izvještaja. Što se tiče postanka revizije, javlja se 4000. godine pr. Krista u Babilonu, a u Hrvatskoj je bila poprilično nerazvijena do 1935. godine. Osnovni cilj provođenja revizije je zaštita interesa vlasnika kapitala, kreditora, potencijalnih investitora, zaposlenika, dobavljača, kupaca i ostalih. Reviziju možemo podijeliti na: internu, eksternu, reviziju poslovanja, reviziju financijskih izvještaja, komercijalnu i državnu reviziju. Prilikom provođenja revizije bitno je voditi računa o temeljnim načelima revizije. Na temelju nekoliko načela razvijeni su Općeprihvaćeni revizijski standardi, ima ih deset i podijeljeni su u tri skupine. Revizijske metode možemo podijeliti na tri skupine, a to su: opće metode, specijalne metode i analitički postupci u reviziji. Revizijsku profesiju možemo promatrati s dva osnovna stajališta: sa stajališta internih i eksternih revizora. Bitno je poštovati standarde interne revizije i raditi u skladu s njima. Interni revizori prolaze visoki stupanj stručnog usavršavanja i edukacije. Prolaze dva dijela, opći i posebni dio. Uloga interne revizije u poduzeću je da se utvrđuje pouzdanost, realnost, integritet financijskih i operativnih informacija na temelju kojih se donose odgovarajuće poslovne odluke. Procjena kvalitete rada interne revizije vrši se interno i eksterno, što može omogućiti menadžmentu bolje razumijevanje procesa interne revizije i pouzdanosti u njezin rad. Za učinkovito i uspješno vođenje nekog posla potrebno je cijeli poslovni proces i njegove faze detaljno isplanirati.

Ključne riječi: revizija, interna, standardi, Hrvatska, poduzeće

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Metodologija rada	2
2.1. Pojam i značenje revizije	2
2.2. Karakteristike revizije	3
2.3. Povijesni razvoj revizije u svijetu	3
2.4. Povijesni razvoj revizije u Hrvatskoj	4
2.5. Cilj provođenja revizije	5
2.6. Vrste revizije	5
2.6.1. Interna revizija	7
2.6.2. Eksterna revizija	8
2.6.3. Državna revizija	9
2.6.4. Revizija poslovanja	10
2.6.5. Revizija financijskih izvještaja	10
2.7. Temeljna načela revizije	11
2.8. Objekt i predmet revizije	12
2.9. Metode revizije	12
2.9.1. Opće metode revizije	13
2.9.2. Specijalne metode revizije	14
2.9.3. Analitički postupci u reviziji	14
2.10. Revizijska profesija	15
3. Rezultati istraživanja	16

3.1. Interna revizija kao profesija	16
3.2. Standardi interne revizije	17
3.2.1. Međunarodni standardi interne revizije	17
3.2.2. Hrvatski standardi interne revizije	17
3.2.2.1. <i>Opći standardi interne revizije (oznaka 1000 – 1999)</i>	18
3.2.2.2. <i>Standardi organizacije i upravljanja internom revizijom (oznaka 2000 – 2999)</i>	18
3.2.2.3. <i>Standardi obavljanja interne revizije (oznaka 3000 – 3999)</i>	18
3.3. Tko su interni revizori	18
3.3.1. Školovanje internih revizora	18
3.3.2. Ovlasti internih revizora	19
3.3.3. Profesionalna etika internih revizora	20
3.4. Organizacijske pretpostavke interne revizije	21
3.4.1. Ciljevi, ovlasti i odgovornosti odjela	21
3.4.2. Strategija	21
3.4.3. Unutarnja organizacija	22
3.5. Uloga interne revizije u poduzeću	22
3.5.1. Tržišno okruženje	23
3.5.2. Upravljanje poslovanjem	24
3.5.3. Interna revizija kao nadzor	24
3.6. Okvir djelovanja interne revizije u poduzeću	24
3.7. Funkcioniranje interne revizije u Republici Hrvatskoj	25
3.8. Najveće revizorske tvrtke	26

3.8.1. Deloitte Hrvatska	26
3.8.2. Ernst & Young Hrvatska	26
3.8.3. KPMG Hrvatska	27
3.8.4. PricewaterhouseCoopers Hrvatska	27
4. Rasprava	28
4.1. Interna revizija u poduzećima	28
4.1.1. Suvremeni pravci razvoja interne revizije	29
4.2. Sustav internog nadzora poduzeća u Republici Hrvatskoj	29
4.3. Interna revizija u poduzećima kao nadzor nad funkcioniranjem internih kontrola	30
4.4. Interna revizija kao podrška poslovnom odlučivanju	31
4.5. Revizorske tvrtke u Republici Hrvatskoj	31
4.6. Sličnosti i razlike između interne i eksterne revizije	32
4.6.1. Suradnja internog i eksternog revizora	33
4.7. Izazovi interne revizije u Hrvatskoj	33
5. Zaključak	34
Literatura	
Popis slika	
Popis tablica	

1. Uvod

U narednom radu obradit će se tema „Uloga i značaj interne revizije za poduzeća u Republici Hrvatskoj“. Uloga interne revizije je vrlo bitna jer je to neovisna aktivnost koja procjenjuje sustave unutarnjih kontrola, daje neovisno i objektivno stručno mišljenje i savjete za unaprjeđenje poslova. Suvremena interna revizija, kako ju još nazivaju i produžena ruka, oči i uši menadžmenta, počinje se razvijati tek krajem 19. stoljeća i to u SAD – u i Njemačkoj gdje veća poduzeća osnivaju vlastiti odjel za internu reviziju. Sam značaj interne revizije postaje sve naglašeniji nakon velike svjetske ekonomske krize kada je potreba za efikasnim upravljanjem i poslovanjem inicirala razvoj interne revizije. Svakom poduzeću, pa tako i poduzećima u Republici Hrvatskoj, potreban je odgovarajući stručni organ za ispitivanje cjelokupnog poslovnog procesa u toku njegovog odvijanja pa je to i jedan od ključnih razloga zašto je interna revizija nastala prije eksterne revizije. Sve promjene u poslovanju dovele su do stvaranja jedinstvenog alata za poslovanje različitih poduzeća, koje se naziva revizija, tj. interna revizija. U prvom dijelu završnog rada objašnjeni su pojmovi, zadaci, djelokrug rada, metode i vrste revizije. Što se tiče kontrole u poduzećima, možemo reći da svako poduzeće koje ima ili nema dobru internu kontrolu, tu kontrolu treba nadopuniti odgovarajućom internom revizijom. Interna revizija nije naložena Zakonom nego je ušla u praksu kao realna potreba posloводства za stalnim prisustvom stručnog nadzora. U drugom dijelu možemo vidjeti i upoznati se s internom revizijom kao profesijom i možemo vidjeti kolika je značajnost i uloga interne revizije za svako poduzeće te se interna revizija nikako ne treba olako shvaćati. U trećem dijelu je objašnjena općenita poveznica između interne revizije i poduzeća te sustav internog nadzora poduzeća u Republici Hrvatskoj. Da bi se izbjeglo donošenje pogrešnih poslovnih odluka, upravljanje mora biti temeljeno na realnim i objektivnim, tj. istinitim informacijama. Svi revizorovi nalazi moraju se zasnivati na objektivnim dokazima, ugovorima, procjenama i sličnim stvarima. Revizija ne bi bila toliko isprofilirana da ne postoje vrhovne revizijske organizacije koje prate i globalno nadgledaju rad revizora i revizorskih kuća, te donose propise i etička načela po kojima se postupak revizije točno treba obavljati.

2. Metodologija rada

2.1. Pojam i značenje revizije

U engleskom govornom području riječ *revizija* potječe od latinske riječi *revidere*, što znači *ponovno gledanje* ili *ponovno viđenje*, te je u skladu s tim revizija naknadni pregled i preispitivanje poslovnih procesa i stanja. (Tušek i dr., 2007: 47) Iz riječi revizija izvedenica je riječ revizor, odnosno na engleskom jeziku *auditor*, što originalno znači *onaj koji sluša*. Suvremene definicije reviziju opisuju kao kompleksnu aktivnost. U Zakonu o reviziji iz 1992. godine stoji da je revizija „postupak ispitivanja i ocjene financijskih izvještaja, te podataka i metoda koje se primjenjuju pri sastavljanju financijskih izvještaja, na temelju kojih se daje stručno mišljenje o realnosti i objektivnosti stanja imovine, kapitala i obveza i rezultata poslovanja i poduzetnika“. (Zakon o reviziji, 90/92) Zakon o reviziji iz 2005. i 2008. godine navodi novu definiciju revizije te kaže da je revizija „postupak provjere i ocjene financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja obveznika revizije te podataka i metoda koje se primjenjuju pri sastavljanju financijskih izvještaja, na temelju kojih se daje stručno i neovisno mišljenje o istinitosti i objektivnosti financijskog stanja, rezultata poslovanja i novčanih tokova“. (Zakon o reviziji, 146/05) Gledajući ove definicije može se reći da je značaj revizije provjera i ocjena financijskih izvještaja obveznika revizije te stručno i neovisno mišljenje o istinitosti i objektivnosti financijskog stanja. Što se tiče samog postupka revizije, ne odvija se samo zbog zakona tj. postojanja obveze provedbe revizije obveznika revizije. Značaj je da se osiguraju optimalne pretpostavke poslovanja poduzeća i da se osigurava poslovanje na temelju vjerodostojnih informacija sadržanih u financijskim izvještajima. Izbjegavaju se nerealna ili previše optimistična očekivanja, primjerice, naplate potraživanja i potencijalne malverzacije. Stoga, revizija je proces provjere ispravnosti i zakonitosti poslovanja s ciljem zadovoljenja potreba za pravovaljanim i ispravnim informacijama svih unutarnjih i vanjskih korisnika. Revizija se može promatrati i kao veza koja stvara povjerenje, između uprave, koja priprema i prezentira financijske izvještaje, i korisnika informacija, sadržanih u tim izvještajima. (Filipović, 2009: 13)

Slika 2.1. – 1. Veza između financijskih izvještaja i njihovih korisnika.

(prilagođeno prema: Žager, 1993)

„Revizija je neovisno ispitivanje financijskih izvještaja ili onih financijskih informacija što se odnose na subjekt, onaj profitno usmjeren ili onaj koji to nije bez obzira na njegovu veličinu ili zakonski oblik, kad je takvo ispitivanje potaknuto s namjerom izražavanja mišljenja o tome“. (Hrvatska zajednica revizora, 1993)

2.2. Karakteristike revizije

Karakteristike revizije su: (Vujević, 2004: 14)

- usmjerena je na računovodstvene izvještaje, s tim da skup financijskih izvještaja čine bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj i promjene glavnice, izvještaj o novčanom tijeku i računovodstvene politike i bilješke uz financijske izvještaje;
- utvrđuje da li se na objektivan i pošten način prikazuje financijsko stanje tvrtke;
- kriteriji objektivnosti su unaprijed postavljeni kriteriji, općeprihvaćena računovodstvena načela i standardi;
- temelji se na objektivnim dokazima i dostavlja se zainteresiranim korisnicima;
- revizori su nezavisne stručne osobe zaposlene izvan poduzeća čiji se izvještaji revidiraju.

Vidljivo je kako je glavni i osnovni zadatak revizije osigurati pouzdanu informaciju vlasnicima kapitala te samim time zaštititi njihov interes.

2.3. Povijesni razvoj revizije u svijetu

Gledano kroz povijest, početak revizije javlja se u Babilonu gdje je još 4000. godina prije Krista bila obavljena prva revizija. Visoki dužnosnici potvrđivali su važne transakcije potpisima na kamenim pločama. Osim Babilona, kao kolijevke revizije ističu se još stari Egipat i Grčka. To se odnosi uglavnom na internu reviziju. Što se tiče svjetskih okvira, revizija kao profesija, ima stoljetnu tradiciju. U Europi razvoj revizije započinje još u 12. stoljeću, kada su u trgovačkim centrima veća poduzeća zapošljavala revizore. Razvoj eksterne

revizije započinje početkom 15. stoljeća u Italiji i povezuje se s imenom Benedikta Kotruljevića i Luce Pacioliya. Ubrzo nakon toga dolazi do pojave revizora i u Engleskoj. Smatra se da je prva profesionalna organizacija revizora udruženje knjigovođa osnovano 1581. godine u Veneciji. Ubrzani razvoj revizije započinje u Engleskoj 1853. godine kada je osnovano profesionalno udruženje revizora koje dobiva kraljevo ovlaštenje za bavljenje poslovima revizije. 1892. godine u Engleskoj se uvodi zvanje „ovlašteni računovođa“ koje je zadržano do danas. Intenzivan razvoj revizije u SAD – u počinje 1887. godine kada je u državi New York osnovano prvo američko udruženje revizora i tada se uvodi zvanje „ovlašteni javni računovođa“ koje je također zadržano do današnjih dana. Za razvoj revizije u Europi posebno je značajno osnivanje Saveza berlinskih knjigovodstvenih revizora u Njemačkoj 1896. godine. U pojedinim zemljama postoje određene razlike u poimanju zadataka revizije i te razlike su veće kod interne revizije nego kod eksterne revizije. Za internu reviziju se smatra da je produžena ruka menadžmenta, a pod zadacima eksterne revizije najčešće se podrazumijeva zaštita interesa vlasnika kapitala. (Radičević i dr., 1985) Interna revizija se razvija u posebnu profesiju s visokim statusom u organizaciji i društvu, a razvija se i karijera internih revizora. Profesionalizam interne revizije očituje se u njenoj sposobnosti da selektivno, stručno i kritički ispituje one elemente poslovnog procesa koji neposredno utječu na poslovanje poduzeća. Prvi institut internih revizora osnovan je 1941. godine u državi New York koji i danas ima najsnažniji utjecaj u oblikovanju načela i standarda interne revizije u svjetskim razmjerima. Važno je i osnivanje ostalih nacionalnih instituta internih revizora, npr. britanski institut za internu reviziju, njemački, švicarski te austrijski. (Spemić, 1998: 56)

2.4. Povijesni razvoj revizije u Hrvatskoj

Za razliku od razvijenih zemalja Europe i ostalog svijeta, revizija je u Hrvatskoj bila poprilično nerazvijena, što se može pripisati više agrarnom nego industrijskom načinu privređivanja. Počeci organizirane revizije javljaju se već 1935. godine, kada je u sklopu Trgovinsko – industrijske komore u Zagrebu osnovan prvi revizijski ured, kojom prigodom su se imenovali i prvi komorski revizori. (Popović i dr., 2000: 58) Kada se govori o razvoju revizije u Republici Hrvatskoj ističu se dva mišljenja. Prema prvom, ističe se da na ovim prostorima ne postoje nikakva revizijska iskustva, a prema drugom mišljenju ističe se da se revizija počinje razvijati u okviru bivše Službe društvenog knjigovodstva (SDK) od 1972. godine, kada se na zahtjev stranih partnera uvodi vrlo specifičan oblik revizije poznat pod nazivom „ekonomsko – financijska revizija“. (Spemić, 1998) Međutim, oba mišljenja su

pogrešna i ne odgovaraju stvarnim činjenicama. Razvoj revizije na području bivše Kraljevine Jugoslavije započinje u Zagrebu, i to oko 1930. godine. Revizijska profesija na ovim prostorima je bila na relativno visokoj razni razvoja. 1939. godine ukida se Revizijski ured u Zagrebu i na taj način uklonjena je važna pretpostavka razvoja revizije. Nakon toga dolazi 2. svjetski rat i tijekom rata revizijska profesija potpuno odumire. U zemljama bivše Jugoslavije kada je uvedeno samoupravljanje, poslije 1950. godine došlo je do polaganog napuštanja revizije. Moguće je uočiti vrlo veliku vremensku prazninu koja počinje neposredno prije 2. svjetskog rata i završava tek s postojećim promjenama u našoj privrednoj praksi. Takva situacija uvjetovala je značajne probleme u razvoju revizije u našoj državi. Revizijska profesija se u Hrvatskoj tek razvija i njeno konstituiranje na primjeren način tek predstoji u budućnosti. Revizija u Republici Hrvatskoj regulirana je Zakonom o računovodstvu (N. N., br. 109/07) i Zakonom o reviziji (N. N., 139/08). (Vujević i dr., 2009: 201)

2.5. Cilj provođenja revizije

Revizija, kao bitna pretpostavka poslovnog odlučivanja, nameće potrebu njezina pojmovnog određenja, kao i definiranje ciljeva revizije. Osnovni zadatak i cilj revizije je zaštita interesa vlasnika kapitala, kreditora, potencijalnih investitora, zaposlenika, dobavljača, kupaca i ostalih, da svojim nepristranim mišljenjem o realnosti, tj. pouzdanosti podataka i objektivnosti financijskih izvještaja ih uvjeri da financijski izvještaji su pouzdana informacijska podloga za njihovo korištenje bilo za potrebe optimalnog odlučivanja i upravljanja menadžmenta ili za potrebe drugih korisnika kao što su investitori, kreditori i sl. (Vujević i dr., 2009) Revizijski cilj je, na neki način, i izražavanje mišljenja o stupnju realnosti i objektivnosti kojim financijski izvještaji prikazuju financijski položaj, rezultate poslovanja i novčani tok. Treba znati da revizor ne izražava mišljenje o pojedinačnim računima ili bilješkama već samo o njihovom sveukupnom prikazu.¹

2.6. Vrste revizije

Autori na različite načine klasificiraju vrste revizije, pa tako razlikujemo razne kriterije za klasifikaciju. Prema Bogomilu Coti, revizija se može klasificirati s obzirom na četiri kriterija i to obzirom na:

- mjesto organa koji obavlja reviziju (interna i eksterna revizija),

¹ <http://www.propisi.hr/print.php?id=5698> – datum pristupanja: 04.10.2014.

- subjekt koji provodi reviziju (pojedinačna revizija i komisijska ili kompleksna revizija),
- objekt koji pregledava (knjigovodstvena revizija), gospodarska revizija (revizija cjelokupnog poslovanja), financijska revizija, revizija osnivanja, revizija sanacije, revizija statusnih promjena (spajanja, razdvajanja i sl.), revizija likvidacije, revizija zaključnog računa (godišnja revizija), i
- obuhvat i vrijeme kada se revizija obavlja: prethodna revizija, završna revizija, revizija koja se izvodi u određenom razdoblju bez prekidanja, kontinuirana revizija, potpuna revizija, djelomična revizija (npr. revizija bilance), uvid u poslovanje faza koja obično prethodi reviziji, proceduralna revizija (revizija koja se zasniva na ispitivanju već uspostavljenih postupaka interne kontrole). (Tušek i dr., 2007: 69 – 70)

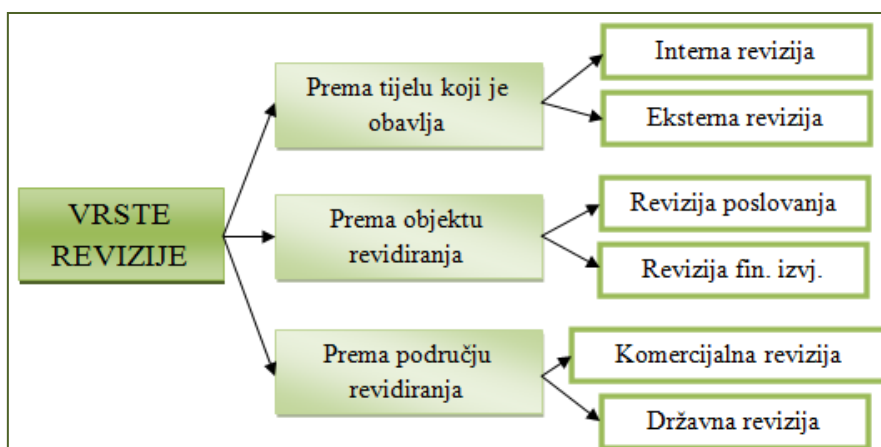
Reviziju možemo razlikovati i prema objektu ispitivanja i to:

- reviziju financijskih izvještaja,
- reviziju podudarnosti i
- reviziju poslovanja. (Vujević, 2004)

Prema Tušek, B., Žager, L. revizija se može podijeliti na sljedeće vrste:

- prema tijelu koji je obavlja i
- prema objektu revidiranja i prema području (interesu) revidiranja – (ugovorna i neugovorna revizija). (Tušek i dr., 2007: 69 – 70)

Prema slici 2.6. – 1. vidimo kako prema tijelu koje provodi reviziju razlikujemo internu i eksternu reviziju. Isto tako, prema objektu revidiranja razlikujemo reviziju poslovanja i reviziju financijskih izvještaja, a prema području (interesu) revidiranja – (ugovorna i neugovorna revizija), razlikuju se komercijalna ili ugovorena revizija i državna revizija koja se obavlja na temelju naloga glavnog državnog revizora. (Vujević i dr., 2009: 196)

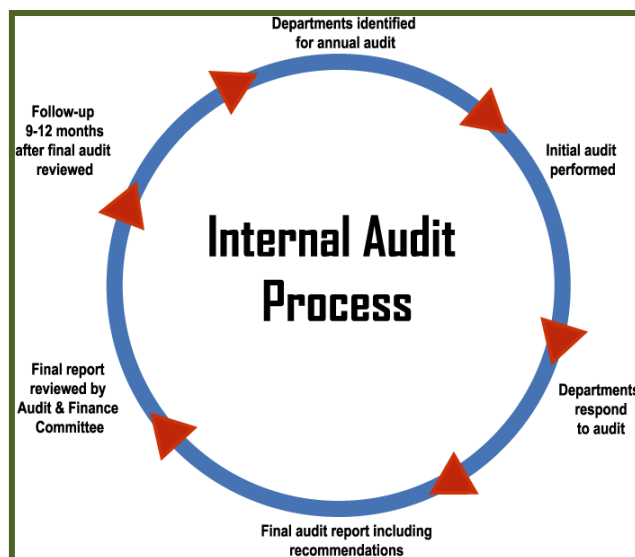

Slika 2.6. – 1. Vrste revizije.

(prilagođeno prema: Vujević i dr., 2009: 207)

2.6.1. Interna revizija

Interna ili unutarnja revizija (Internal Auditing) je neovisna funkcija konstituirana unutar poduzeća. Primarni cilj internih revizora je ocjena cjelokupnog poslovanja poduzeća i u skladu s tim, posebice uvid u računovodstveni sustav i sustav internih kontrola te ispitivanje financijskih i drugih poslovnih informacija za potrebe upravljanja. Internu reviziju provode revizori zaposleni u poduzeću, a naručitelj revizijske usluge je sam klijent, odnosno vlastito poduzeće. Postupak ocjene poslovanja poduzeća definiran je standardima interne revizije, kodeksom etike internih revizora i internim pravilima. Internu reviziju čine razne metode i postupci koji se primjenjuju u financijskoj reviziji, reviziji poslovanja i upravljačkoj reviziji. *Financijska revizija* prvenstveno je usmjerena na revidiranje knjigovodstva i točnost izvršenih knjiženja. *Revizija poslovanja* razvila se iz financijske revizije a temeljni joj je cilj provjeriti učinkovitost operativnog poslovanja poduzeća i djelotvornost organizacije kako bi se pronašla i ostvarila bolja rješenja. Revizija poslovanja odnosi se na sve poslovne funkcije u poduzeću, npr. nabavnu, proizvodnu, prodajnu, kadrovsku, financijsku i dr. kao i na informacijske funkcije. *Upravljačka revizija* je pretežno orijentirana budućnosti, pa stoga predstavlja oruđe top menadžmentu. Temeljna joj je zadaća maksimiziranje učinkovitosti i djelotvornosti poduzeća. (Vujević i dr., 2009)

Slika 2.6.1. – 1. Primjer procesa interne revizije.²

Temeljne značajke interne revizije su:

- internu reviziju provode osobe zaposlene u poduzeću, a usmjereni su provedbi procesa interne revizije (kontrola i nadzora),
- interni revizori moraju biti samostalni, objektivni i profesionalni,
- radi se o neovisnoj funkciji ispitivanja, prosuđivanja i ocjenjivanja bez ograničenja,
- sve aktivnosti poduzeća spadaju u djelokrug rada internog revidiranja,
- interna revizija organizira se kao podrška i pomoć menadžmentu i organizaciji u cjelini pa je stoga savjetodavna, a ne linijska funkcija poduzeća. (Tušek i dr., 2007: 278)

2.6.2. Eksterna revizija

Eksterna (vanjska) revizija (engl. External Auditing), prema Zakonu o reviziji, je postupak provjere i ocjene financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja obveznika revizije te podataka i metoda koje se primjenjuju pri sastavljanju financijskih izvještaja, na temelju kojih se daje stručno i neovisno mišljenje o istinitosti i objektivnosti financijskog stanja, rezultata poslovanja i novčanih tokova. (Zakon o reviziji, 146/2005) Eksterna revizija namijenjena je prvenstveno vanjskim korisnicima. Karakteristike eksterne (vanjske) revizije su: (Crnković i dr., 2010: 19)

² <http://www.accounting-tutorial.com/role-internal-external-auditor-accounting> - datum pristupanja: 02.10.204.

- naknadno ispitivanje, prvenstveno financijskih izvješća, a time posredno i poslovanja poduzeća,
- revidiranjem se želi utvrditi prikazuju li predočena financijska izvješća realno i objektivno financijsko stanje i rezultat poslovanja poduzeća,
- objektivnost i realnost financijskih izvješća utvrđuje se prema unaprijed utvrđenim kriterijima, odnosno računovodstvenim načelima, usvojenim računovodstvenim politikama i zakonskim politikama,
- revizorovo izvješće o temeljnim financijskim izvješćima temelji se na objektivnim dokazima i dostavlja se zainteresiranim korisnicima,
- reviziju obavljaju neovisne stručne osobe izvan poduzeća.

Poslovi ove revizije obavljaju se na temelju pisanog ugovora zaključenog između obveznika revizije i revizorskog društva. „Navedeni ugovori zaključuju se u pisanom obliku za svaku godinu i njima se utvrđuju njihovi međusobni odnosi i uvjeti plaćanja. Ovdje se podrazumijeva da je tvrtka član instituta (udruženja) ovlaštenih revizora, odnosno da u svom radu primjenjuje njena načela i standarde, te etički kodeks.” (Ibidem) Da bi se osigurala nepristranost revidiranja temeljnih financijskih izvještaja reviziju provode ovlaštene revizijske tvrtke koje nisu uključene u poslovanje poduzeća, pa na taj način revizija pridonosi vjerodostojnosti financijskih informacija. (Vujević, 2004)

2.6.3. Državna revizija

Državnu reviziju obavljaju ovlaštene državni revizori koji su zaposleni u odgovarajućem državnom organu. U Republici Hrvatskoj to su zaposlenici Državnog ureda za reviziju. Ova vrsta revizije kod nas „regulirana je Zakonom o državnoj reviziji (NN 70/93, 48/95, 105/99, 36/01, 44/01, 177/04) u čijoj su izradi korištena najbolja iskustva i zakonska rješenja sadržana u istim zakonima najrazvijenijih zemalja čime se institucionalno uređuje revizija javnih rashoda kao čimbenika permanentnog nadzora, kontrole i racionalizacije državnih izdataka i ekonomskog ocjenjivanja javnog (državnog) gospodarskog sektora.“ (Crnković i dr. 2010) Ovu vrstu revizije obavlja Državni ured za reviziju. Podrazumijeva se da je Državni ured za reviziju eksterna, stručna i neovisna organizacija. Državni ured za reviziju osnovan je 1993. na temelju Zakona o državnoj reviziji, a počeo je s radom u studenom 1994. Sabor Republike Hrvatske imenuje glavnog državnog revizora koji rukovodi Državnim uredom za reviziju. Revizija se obavezno obavlja jednom godišnje za državni proračun, fondove na razini Republike Hrvatske i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Revizije se obavljaju prema metodologiji, načinu rada i postupcima utvrđenim revizijskim standardima Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI standardi) i Kodeksom profesionalne etike državnih revizora. Revizijski ciklus obuhvaća izradu godišnjeg plana, pripreme i obavljanje revizije, izradu izvješća o obavljenoj reviziji, izradu godišnjeg izvješća o radu i obavljenim revizijama i podnošenja izvješća Hrvatskom saboru. (Zakon o državnom uredu za reviziju, 80/11)

2.6.4. Revizija poslovanja

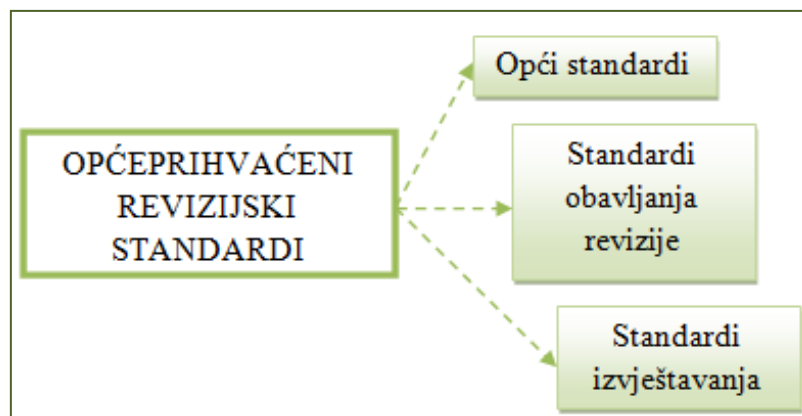
Revizija poslovanja (Operational Auditing) predstavlja ispitivanje i ocjenu cjelokupnog poslovanja (ili dijela poslovanja) s ciljem da se unaprijedi poslovanje poduzeća i poveća uspješnost poslovanja (prije svega, misli se na rentabilnost). Najčešće se ispituje organiziranost poslovnih funkcija, proces donošenja poslovnih odluka, funkcioniranje informacijskog sustava, uspješnost cjeline poslovanja poduzeća i njegovih sastavnih dijelova i sl. Reviziju poslovanja najčešće provode interni revizori. Ovu vrstu revizije treba promatrati odvojeno od stručne i neovisne revizije financijskih izvještaja. Međutim, to ne znači da reviziju poslovanja ne mogu provoditi eksterni revizori. Zbog usmjerenosti poslovanja, prije svega, na potrebe menadžmenta poduzeća, u suvremenim uvjetima najčešće se naziva i revizijom za potrebe upravljanja ili upravljačkom revizijom (management auditing). U reviziji poslovanja izuzetno mjesto zauzimaju usporedbe postignutih rezultata promatranog poduzeća s ostalim srodnim poduzećima, s prosjekom grupacije (grane) i sl.

2.6.5. Revizija financijskih izvještaja

Revizija financijskih izvještaja (Auditing of Financial Statment) je postupak ispitivanja i ocjenjivanja realnosti i objektivnosti financijskih izvještaja, tj. istinitosti i fer prikaza sadržanog u financijskim izvještajima. Kriteriji za ocjenu realnosti i objektivnosti uobičajeno su zakonski propisi te računovodstvena načela i računovodstveni standardi, a sam postupak ocjene provodi se sukladno revizijskim standardima (u našim uvjetima to su, kao što je već istaknuto, Međunarodni revizijski standardi – MRevS). Revizija financijskih izvještaja najznačajniji je segment cjelokupne revizijske djelatnosti. U pravilu je provode stručna, neovisna i za taj posao ovlaštena revizorska društva. Revizorsko društvo ili samostalnog revizora bira i imenuje skupština pravne osobe najkasnije do 30. rujna godine na koju se revizija odnosi. Zakonom o reviziji uređeno je obavljanje eksterne revizije financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja obveznika revizije. (Zakon o reviziji, 146/05, 139/08)

2.7. Temeljna načela revizije

Načela revizije su osnovna pravila ponašanja u revizijskom postupku, koja se mijenjaju usporedno s razvojem teorije i prakse revizije. Na temelju načela stvaraju se pretpostavke koje se potom uzimaju kao postulati i služe kao podloga za izradu revizijskih standarda. U američkoj revizorskoj praksi na temelju nekoliko najvažnijih načela razvijeni su Općeprihvaćeni revizijski standardi. Ima ih deset, a podijeljeni su u tri skupine: opći standardi, standardi obavljanja revizije i standardi izvještavanja.

Slika 2.7. – 1. Prikaz Općeprihvaćenih revizijskih standarda.

Hrvatska načela revizije su:

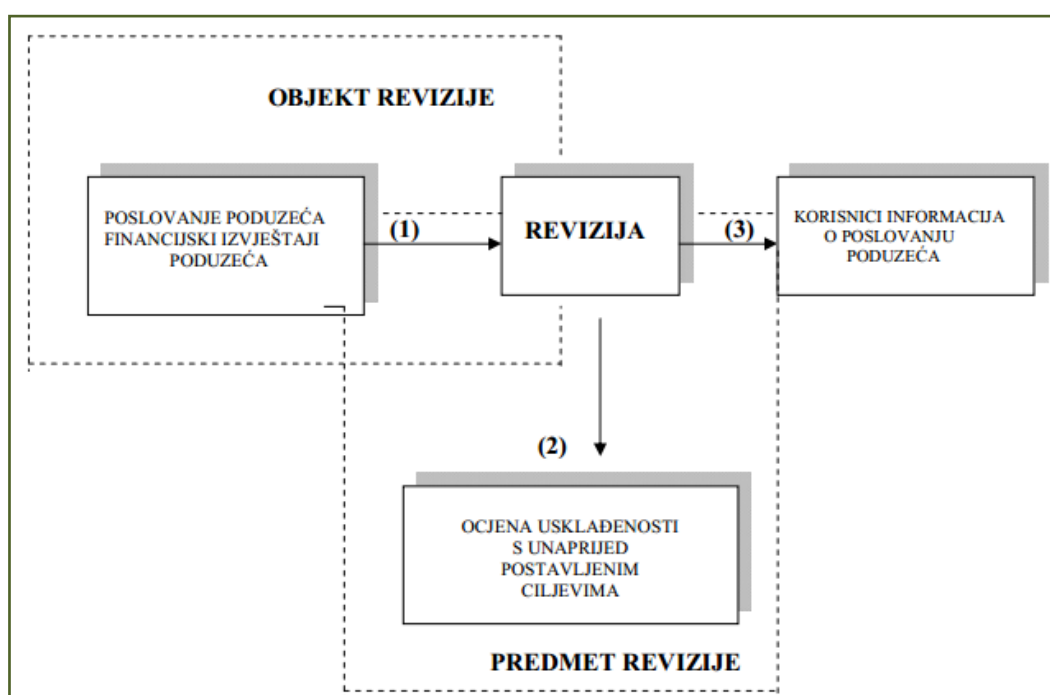
- *načelo zakonitosti*: jedno od najstarijih načela koje uvjetuje da se revizija u svom radu mora pridržavati postojećih zakonskih propisa,
- *načelo profesionalne etike*: kao normu postavlja određena pravila ponašanja kojih se revizor mora pridržavati kako se ne bi neprimjerenim ponašanjem narušio dignitet struke revizora,
- *načelo neovisnosti*: zahtjeva potpunu neovisnost i samostalnost revizora u obavljanu svog posla,
- *načelo stručnosti i kompetentnosti*: revizor mora imati određeno stručno obrazovanje i znanja koja mu omogućavaju kvalitetno obavljanje poslova revizije,
- *načelo odgovornosti*: revizori su odgovorni za svoj rad, putem njihovih informacija kroz internu reviziju može se napraviti zaokret u poslovanju a pogrešne informacije mogu dovesti do velikih promašaja u poslovanju poduzeća.
- *načelo dokumentiranosti*: mišljenje revizora mora se temeljiti na dokazima koji su dokumentirani u radnoj dokumentaciji revizora,

- *načelo korektnog izvješćivanja*: označava obvezu revizora da se suzdrži od davanja mišljenja ukoliko nema kvalitetne i dobre mogućnosti za to.

2.8. Objekt i predmet revizije

Na slici 2.8. – 1. (1-3) označavaju:

- (1) – upoznavanje s poslovanjem poduzeća i financijskim izvještajima
- (2) – usporedba poslovanja poduzeća i njihovih financijskih izvještaja s unaprijed postavljenim kriterijima
- (3) – dostavljanje objektivnih i realnih informacija zainteresiranim korisnicima

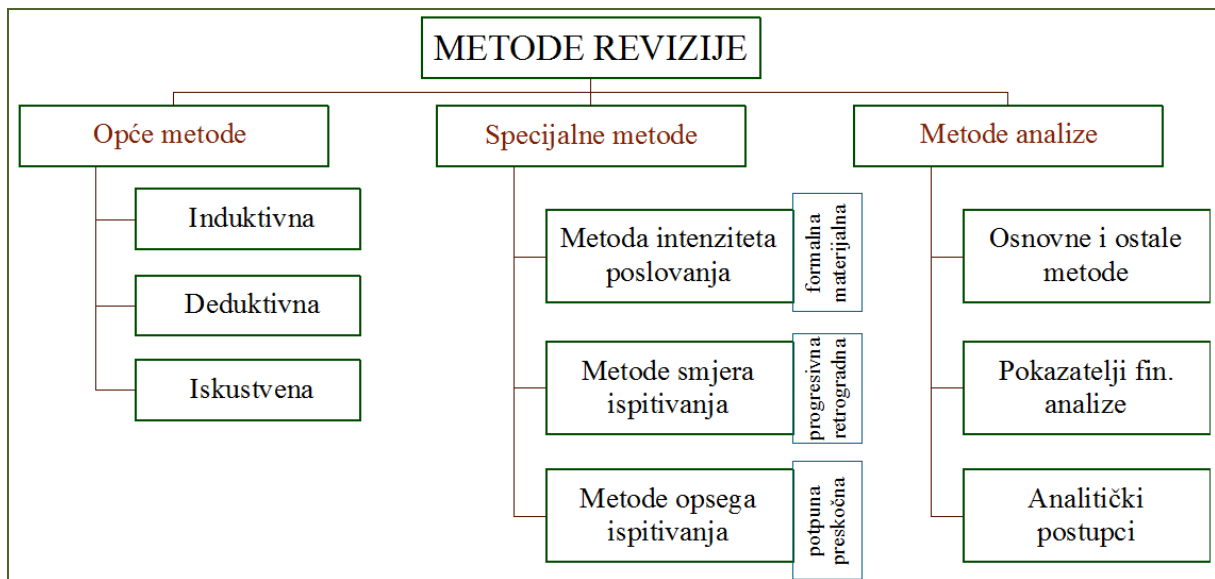

Slika 2.8. – 1. Prikaz objekta i predmeta revizije.

(preuzeto iz: Žager i dr., 199: 12)

2.9. Metode revizije

Metoda je način ispitivanja i pristupanja pojavama koje se proučavaju, prema tome metoda se može definirati kao planski postupak za postignuće nekog određenog cilja. Razni autori revizijske metode klasificiraju na različite načine. (Crnković i dr., 2010)

Slika 2.9. – 1. Prikaz vrsta revizijskih metoda.

(prilagođeno prema: Vujević, 2004: 22)

Riječ metoda dolazi iz grčkog jezika (grč. *methodos*) i znači „način istraživanja“, pa se tako metoda može definirati kao „planski postupak za postignuće nekog cilja“. (Sever Mališ i dr., op. cit.: 83) U reviziji postoji više metoda koje se primjenjuju i stalno nadopunjuju, budući da nove potrebe i novi slučajevi podrazumijevaju i poboljšanja uobičajenih metoda revizijskog ispitivanja. Učinak revizijskog nadzora ovisi o metodama koje se primjenjuju u samom postupku revizije. Što je funkcija nadzora razvijenija, to su i njene metode brojnije i obrnuto.

2.9.1. Opće metode revizije

Opće metode revizije su:

- *induktivna metoda*: polazi od ispitivanja pojedinačnih slučajeva pomoću kojih dolazimo do općeg zaključivanja,
- *deduktivna metoda*: polazi od šire cjeline poslovanja poduzeća i ocjene o pravilnosti ili nepravilnosti poslovanja poduzeća i
- *iskustvena ili eksperimentalna metoda*: temelji se na prethodnim iskustvima i na obraćanje pozornosti na one pojave na kojima su u prethodnim periodima uočene nepravilnosti.

2.9.2. Specijalne metode revizije

Specijalne revizijske metode klasificiraju se s obzirom na intenzitet, smjer, opseg i način ispitivanja.

S obzirom na *intenzitet* ispitivanja razlikuju se formalna i materijalna metoda. *Formalna metoda* ispituje jesu li financijski izvještaji sastavljeni prema odgovarajućim zakonskim i drugim propisima, u uobičajenim načelima dobrog poslovanja i načelima urednog knjigovodstva. *Materijalna metoda* ispituje jesu li stavke u financijskim izvještajima točne, je li stavka istinita i je li podržana priloženom dokumentacijom, koja dokazuje, objašnjava i raščlanjuje stavke.

S obzirom na *smjer* ispitivanja razlikuju se progresivna i retrogradna metoda. *Progresivna metoda* se primjenjuje tako da se najprije kontroliraju početne operacije i tako redom do završnih. *Retrogradna metoda* polazi obično od kontrole financijskih izvještaja ako se uoče određene nepravilnosti, ispituju se knjigovodstvene evidencije koje prethode financijskim izvještajima.

S obzirom na *opseg* ispitivanja razlikujemo potpunu (kontinuiranu ili nepreskočnu) metodu i preskočnu metodu. *Potpuna metoda* ispituje sve poslovne promjene u određenom vremenskom razdoblju. *Preskočna metoda* putem različitog izbora poslovnih promjena, svodi se na pitanje izbora odgovarajućeg revizijskog uzorka.

S obzirom na *način* ispitivanja razlikuje se direktna i indirektna metoda. *Direktna metoda* neposredno ili direktno ispituje svaku promjenu da bi se na taj način mogao donijeti sud o njenoj formalnosti i materijalnoj ispravnosti. *Indirektna metoda* podrazumijeva da se ispituje samo određeni broj poslovnih promjena iz neke homogene cjeline i na taj način dolazi se do ocjene cjeline. Primjenjuje se kod automatske obrade podataka. (Žager i dr., op. cit.:173)

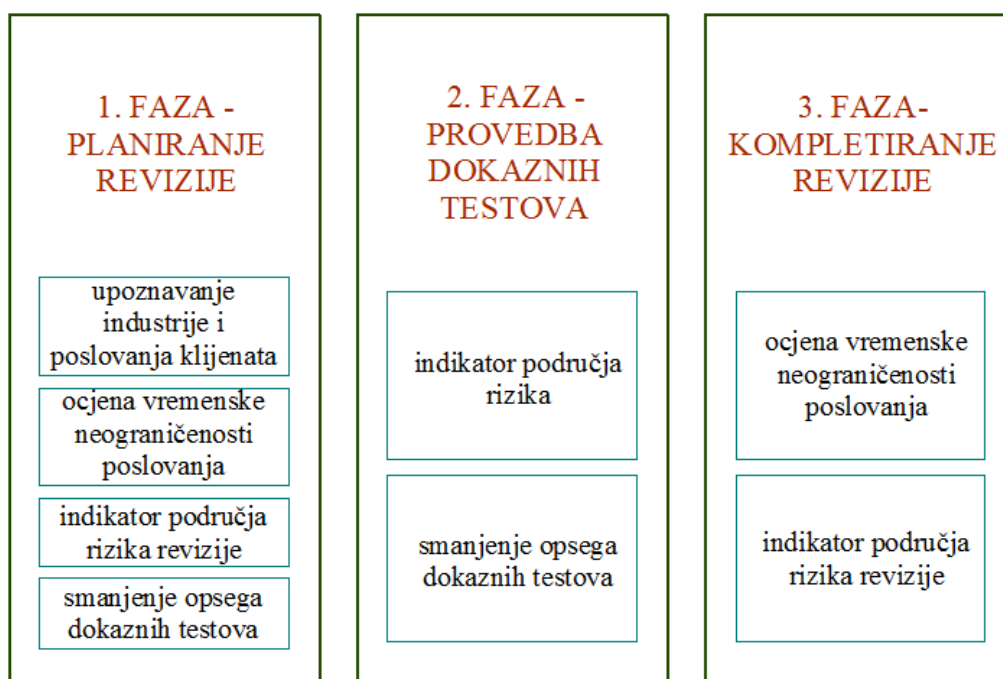
2.9.3. Analitički postupci u reviziji

Analitički postupci se odnose na analizu značajnih pokazatelja i kretanja, uključujući ispitivanje neobičnih fluktuacija, stavki i odnosa koji nisu u skladu s ostalim informacijama. Analitički postupci koriste se u planiranju revizije i sveobuhvatnom pregledu svih faza revizije uključujući tu i analitičke postupke provedene kao dokazne testove. Razlikuju se: (Crnković i dr., 2010)

- analitički postupci u planiranju revizije

- analitički postupci provedeni kao dokazni testovi
- stupanj pouzdanosti analitičkih postupaka
- analitički postupci u sveobuhvatnom pregledu

Na slici 2.9.3. – 1. je prikazano gdje se i zašto, odnosno, koja je svrha prema Međunarodnim revizijskim standardima, primjenjivanje analitičkih postupaka kao pomoć revizoru pri planiranju revizijskih postupaka, kao dokazni postupak i kao sveobuhvatan konačan pregled financijskih izvještaja u završnoj fazi revizije.

Slika 2.9.3. – 1. Faze i razlozi korištenja analitičkih postupaka u procesu revizije financijskih izvještaja.

2.10. Revizijska profesija

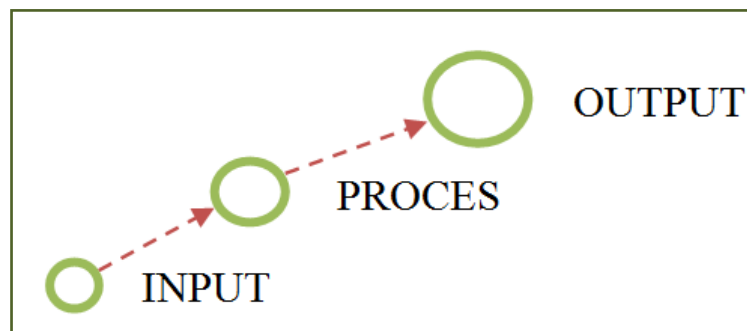
Revizijska profesija može se promatrati s dva osnovna stajališta: eksternih revizora i internih revizora. U svakom od ovih stajališta bitno je pridržavanje svih načela revizije kako bi proces tekao profesionalno i točno, a revizijska struka bila predstavljena na primjerenom razini. (Crnković i dr., 2010)

- *eksterni revizori*: profesija proizlazi iz računovodstvene profesije i predstavlja njenu nadogradnju. Obrazovanje revizora i kroz klasično školovanje, ali i kroz iskustva, je od iznimne važnosti i ono je temelj njegove stručnosti. Posao revizora se dozvoljava

samo onim osobama koje su licencirane za taj posao i imaju certifikat o revizijskom zvanju.

- *interni revizori*: bitni konstitutivni elementi profesije internih revizora su: interni revizor kao osoba, institut internih revizora i poslovni subjekti u kojima interni revizori djeluju. Interni revizori moraju imati visoku razinu stručnosti kao i kod eksternih revizora. Pomažu menadžmentu i upravnom odboru svojim razmatranjem, procjenom i izvještavanjem o prikladnosti i učinkovitosti procesa upravljanja rizicima, te prijedlozima poboljšanja kada je to potrebno.

Na slici 2.10. – 1. prikazano je kako je revizijsko izvješće samo produkt revizijskog procesa, koji podrazumijeva izuzetno specifičnu i kontinuiranu naobrazbu revizora i pravilno provođenje procesa revizijske kontrole.

Slika 2.10. – 1. Prikaz procesa revizije.

(prilagođeno prema: Kovačević, 1993: 24)

- *input*: osobne kvalifikacije (znanje i vještine)
- *proces*: izvođenje revizije
- *output*: revizorsko izvješće

3. Rezultati istraživanja

3.1. Interna revizija kao profesija

Pod profesijom podrazumijevamo određenu vrstu djelatnosti, koja se obavlja na visoko stručnoj razini i po određenim pravilima koja su donesena i zaštićena od strane institucije koja povezuje dotične osobe i promiče profesiju. To je slučaj i s revizorskom profesijom koja zahtjeva primjenu revizorskih načela i standarda kao i etičkih načela i pravila. Razmatranje

interne revizije kao profesije znači određenje i razmatranje njezinih bitnih elemenata: (Tušek i dr., op. cit.:107)

- interni revizor kao osoba
- institut internih revizora
- poslovni subjekti u kojima interni revizori djeluju

3.2. Standardi interne revizije

Standardi interne revizije i kodeks profesionalne etike čine temeljni dio Okvira profesionalnog djelovanja internih revizora. Temeljna je svrha standarda interne revizije osigurati razumijevanje uloge i dužnosti interne revizije svakoj razini upravljanja u organizaciji, eksternoj reviziji i drugim tijelima, uspostaviti stručnu podlogu za provođenje i ocjenu rada interne revizije te poboljšati njezino funkcioniranje u praksi.

3.2.1. Međunarodni standardi interne revizije

Godine 1978. svjetski Institut internih revizora objavio je Standarde za profesionalno obavljanje interne revizije. Iako se radi o nacionalnim standardima, oni su danas međunarodnog karaktera te su se zbog promjena u suvremenom okruženju i sami izmjenjivali tijekom vremena. Izmijenjeni standardi za profesionalno obavljanje interne revizije podijeljeni su u tri skupine: (Tušek, 2001)

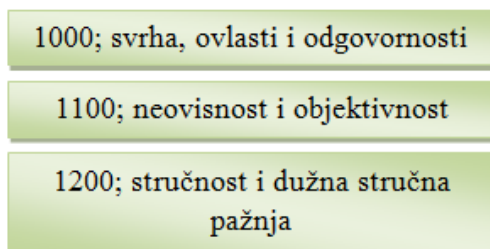
1. Standardi obilježja interne revizije (*Attribute Standards*) – postavljaju određene zahtjeve na internog revizora kao osobu koja je zaposlena u odjelu interne revizije, ali i na sam odjel interne revizije kao organizacijski dio poslovnog subjekta.
2. Standardi obavljanja interne revizije (*Performance Standards*) – obuhvaćaju skup načela, pravila i zahtjeva značajnih za provedbu samog postupka interne revizije.
3. Standardi primjene (*Implementation Standards*) – proširuju prethodne dvije skupine standarda te pružaju smjernice koje se mogu primijeniti na određene zadatke.

3.2.2. Hrvatski standardi interne revizije

Izrada hrvatskih standarda interne revizije uz poštivanje i prihvaćanje načela međunarodnih standarda interne revizije cilj je i zadatak Sekcije internih revizora. Od trenutka osnivanja Sekcije do danas postignuti su značajni rezultati koji bitno pridonose razvoju profesije internih revizora u našim uvjetima, u Hrvatske standarde interne revizije moraju biti ugrađena temeljna revizijska načela i koncepti interne revizije, a polazište i osnovicu izrade standarda

čine američki standardi. Hrvatski standardi interne revizije uključuju najveći dio osnovnih pravila profesionalnog ponašanja i djelovanja koji su zajednički svim vrstama organizacija. Standardi se trebaju stalno razvijati, usavršavati i mijenjati. (Tušek i dr., op. cit.: 293)

3.2.2.1. Opći standardi interne revizije (oznaka 1000 – 1999)

Slika 3.2.2.1. – 1. Prikaz podjele općih standarda interne revizije.

(prilagođeno prema: Tušek i dr., 2006)

3.2.2.2. Standardi organizacije i upravljanja internom revizijom (oznaka 2000 – 2999)

- 2000; svrha ovlasti i odgovornosti,
- 2100; planiranje,
- 2200; politike i procedura rada,
- 2300; koordinacija,
- 2400; procjenjivanje kvalitete rada,
- 2500; upravljanje i razvoj osoblja odjela interne revizije.

3.2.2.3. Standardi obavljanja interne revizije (oznaka 3000 – 3999)

- 3000; planiranje revizijskog ispitivanja,
- 3100; izvođenje revizijskog ispitivanja,
- 3200; priopćavanje rezultata revizijskog ispitivanja,
- 3300; praćenje.

3.3. Tko su interni revizori

3.3.1. Školovanje internih revizora

Profesija internih revizora postavlja određene uvjete kao što su razina stručnosti i kompetentnosti pod kojima neka osoba može dobiti status internog revizora i obavljati

poslove interne revizije. Najpoznatiji i najcjedeniji ispit organizira američki institut internih revizora sa sjedištem na Floridi za zvanje „ovlašteni interni revizor“. Uvjeti za stjecanje ovog zvanja su:³ završeno fakultetsko obrazovanje, prihvaćanje etičkih načela i pravila koje je usvojio Institut i odgovarajuće radno iskustvo. Od 1974. godine, osim u SAD – u i Kanadi, ispit se može polagati i u drugim državama, i ne samo na engleskom jeziku nego i na drugim jezicima. U Hrvatskoj je 1998. godine osnovana Sekcija internih revizora unutar Hrvatske zajednice računovođa i financijskih djelatnika (HZRIF) koje je od početka studenog 1998. godine stalna članica Europske konfederacije instituta internih revizora. U našim uvjetima je program stručnog usavršavanja podijeljen u dva dijela:

- opći dio (računovodstvo, revizija, financijsko upravljanje, pravo društava, organizacija i menadžment) i
- posebni dio (banke i financijske institucije, gospodarstvo, neprofitne organizacije i proračunski korisnici i informacijski sustavi).

Opći dio namijenjen je svim polaznicima i omogućava stjecanje temeljnih znanja koja su potrebna za praćenje posebnog specijalističkog dijela. U posebnom se dijelu polaznik odlučuje za jedan od predloženih modula te se specijalizira za to područje. Uvjeti za pristupanje stručnom usavršavanju i ispitu su utvrđenim sljedećim stavkama:

- završeno fakultetsko obrazovanje, tj. visoka stručna sprema,
- najmanje tri godine radnog iskustva na područjima računovodstva, financija, revizije, interne revizije, kontrole ili kontrolinga.

Ispit se polaže u dva dijela, tj. u dva dana. Prvi dan se polaže opći dio, a drugi dan posebni dio. Nakon položenog ispita izdaje se certifikat. Sekcija internih revizora jednom godišnje organizira savjetovanje pod nazivom „Interna revizija i kontrola“ na kojem se obrađuju teme iz područja interne revizije i kontrole, ali i područja koja su usko povezana s poslovima interne revizije i kontrole.⁴

3.3.2. Ovlasti internih revizora

Ovlasti internih revizora proizlaze iz Zakona o sustavu unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru i drugih propisa kojima je uređeno obavljanje unutarnje revizije. Unutarnji revizori ovlašteni su u načelu za obavljanje revizije sustava, revizije usklađenosti, revizije

³ <http://www.theiia.org/> - datum pristupanja: 05.10.2014.

⁴ <http://www.hiir.hr/> - datum pristupanja: 05.10.2014.

uspješnosti poslovanja, financijske revizije i revizije IT sustava. Unutarnji revizor pri obavljanju unutarnje revizije ima potpuno, slobodno i neograničeno pravo pristupa cjelokupnoj dokumentaciji, podacima i informacijama na svim nositeljima podataka, čelnicima, osoblju i materijalnoj imovini koja je predmet unutarnje revizije. Unutarnji revizori nadležni su isključivo za obavljanje poslova revizije i ne smiju ih prenositi na druge osobe ili ustrojstvene jedinice. Mogu angažirati stručnjake sa specijalističkim zanimanjima za pomoć u obavljanju unutarnjih revizija specifičnih područja. (Povelja unutarnjih revizora, 2007: 3)

3.3.3. Profesionalna etika internih revizora

Kodeksi profesionalne etike čine skup standarda profesionalnog ponašanja prilikom rješavanja stručnih zadataka i problema, a sve u općem interesu profesije. Interni revizori objavljuju vlastiti kodeks profesionalne etike. U američkoj praksi kodeks je prvi puta objavljen 1968. godine, a revidiran je 1988. godine. Međunarodni Institut internih revizora usvojio je 2000. godine novi Etički kodeks čija je svrha promicati etičku kulturu u području interne revizije. Sastoji se od dva dijela:⁵

- načela; koja su relevantna za profesiju i praksu interne revizije i
- pravila ponašanja; koja opisuju norme ponašanja čije se poštivanje očekuje od internih revizora.

Načela etičkog kodeksa su: (Kovačević, 1993: 40 – 41)

- *integritet*: poštenje internih revizora donosi povjerenje i osigurava temelj povjerenja u njihovu prosudbu,
- *objektivnost*: interni revizori moraju pokazati najveći stupanj profesionalne objektivnosti prilikom prikupljanja, ocjene i prijenosa informacija o aktivnostima ili procesima,
- *povjerljivost*: interni revizori moraju uvažavati vrijednost i vlasništvo informacija koje primaju te ih ne smiju otkriti bez odgovarajućih ovlasti,
- *stručnost*: interni revizori primjenjuju znanje, vještine i iskustvo u pružanju usluga interne revizije.

⁵ <http://www.theiia.org/> - datum pristupanja: 05.10.2014.

3.4. Organizacijske pretpostavke interne revizije

3.4.1. Ciljevi, ovlasti i odgovornosti odjela

Rukovoditelj odjela interne revizije obavezan je osigurati pisanu izjavu ili dokument o ciljevima, ovlastima i odgovornostima interne revizije koji odobrava najviša razina menadžmenta ili odbor za reviziju. To je svojevrsni sporazum između interne revizije i organizacije, te je ujedno i formalni i javni dokument. U njemu treba odgovoriti na pitanje što je interna revizija, koje su njezine temeljne značajke, ciljevi, djelokrug rada, odgovornosti i ovlasti u nekoj organizaciji. Dokument je osnova za izradu priručnika za obavljanje interne revizije. U njemu se detaljnije razrađuju načela i standardi obavljanja i upravljanja internom revizijom. (Tušek i dr., 2006)

3.4.2. Strategija

Strategija interne revizije treba biti realna i ostvariva te priopćena i razumljiva svima koji sudjeluju u njezinoj provedbi. Definiranu strategiju treba stalno pratiti i prilagođavati promjenama u okolini. To je neprekinuti tijek aktivnosti koje definira i kontrolira rukovoditelj odjela interne revizije ili glavni interni revizor uz neophodnu suradnju menadžmenta na svim razinama. Strategijom se treba utvrditi: (Kovačević, 1993)

- djelokrug rada,
- revizijski resursi i
- metodologija rada odjela.

Strategija se izvodi na temelju:

- ciljeva i strategije poduzeća,
- organizacije poduzeća,
- zahtjevanih revizijskih proizvoda,
- stanja u okruženju (PESTL i SWOT analiza).

Slika 3.4.2. – 1. Prikaz strategije.

3.4.3. Unutarnja organizacija

U praksi postoje različiti pristupi, organizacijska rješenja i modeli organizacije odjela interne revizije. Raščlanjivanje ukupnog revizijskog zadatka te grupiranje i povezivanje srodnih ili sličnih pojedinačnih zadataka te formiranje revizorskih timova koji će ih realizirati, može se obaviti prema više kriterija: (Pickett, 1997)

- prema uslugama,
- prema korisnicima ili
- kombinacijom navedenih kriterija.

Revizijske timove i njihove članove je potrebno povezati u jedinstvenu cjelinu te se za tu svrhu uspostavljaju odgovarajući mehanizmi koordinacije i definiraju komunikacijski kanali između osoblja, što se postiže jednim od sljedećih načina: hijerarhijom, utvrđenim pravilima, programima i procedurama te decentralizacijom odlučivanja. (Tušek, 2007)

3.5. Uloga interne revizije u poduzeću

Usporedno s rastom i razvojem poduzeća, njegova poslovanja i promjena u okruženju, razvijala se i interna revizija. Interna revizija je usmjerena na ispitivanje i ocjenu poslovanja te na razvoj i povećanje uspješnosti organizacije u cjelini. Nastoji osigurati zaštitu resursa poduzeća od nelojalnog ponašanja zaposlenih i podugovarača koji koriste ime i tehnologiju tvrtke, zaštitu dioničara od nelojalnog ponašanja menadžera, osigurati da službena izvješća o performanci i obračunu poreza budu bez grešaka. Suvremena interna revizija je usmjerena na

poboljšanje budućeg poslovanja poduzeća, a ne samo na pregledavanje prošlih događaja. Područje rada suvremene interne revizije je usmjereno i na: unaprjeđenje točnosti i pouzdanosti računovodstvenih i operativnih podataka i informacija kao podloge za odlučivanje, utvrđivanje opsega pridržavanja operativnih službi politici poduzeća, zaštitu imovine od rasipanja, minimiziranje rizika od prijevare, otkrivajući slabosti u poslovanju i kontrolama koje mogu onemogućiti prijevare, ocjenjivanje cjelokupne učinkovitosti poslovanja poduzeća, omogućavanje da se neuspješne i neučinkovite operacije otkriju i otklone, ukazivanje na poštovanje zakonskih propisa, ukazivanje na primjenu internih uputa poduzeća. Uloga interne revizije u procesu upravljanja proizlazi iz činjenice da interna revizija utvrđuje pouzdanost, realnost i integritet financijskih i operativnih informacija na temelju kojih se donose odgovarajuće poslovne odluke. Menadžeri se u svakodnevnom poslovanju oslanjaju na informacije koje osigurava odjel interne revizije. Te su informacije provjerene od stručnih, neovisnih i objektivnih osoba i čine poslovno odlučivanje pouzdanijim, sigurnijim i bržim. Interna revizija djeluje u turbulentnim i složenim uvjetima poslovanja koji utječu na njezin konstantni razvoj, ali i na promjene u načinu donošenja poslovnih odluka. Mora neprekidno razvijati nove pristupe internom revidiranju, osmišljavati nove revizijske proizvode i usluge, a objekt njezinog ispitivanja postaje cjelokupno poslovanje okrenuto budućnosti. (Spemić, 1996)

3.5.1. Tržišno okruženje

Poduzeće predstavlja samostalnu privrednu organizaciju koja obavlja određenu ekonomsku djelatnost radi zarade, odnosno ostvarivanja stanovitog viška povrh troškova poslovanja. Poduzeće je, kao poslovni sustav, složen, dinamičan, stohastičan, otvoren i organizacijski sustav te pripada sferi društvenih ili socijalnih sustava. Posluje u nekom okruženju te se promatra s jedne strane kao ekonomska cjelina, a s druge strane kao ljudska organizacija. Kada se poduzeće kao sustav ne uklapa na zadovoljavajući način u svoje okruženje, govori se o lošem poslovanju ili neuspjehu poduzeća te u tom slučaju, poduzeće čini sljedeće:

- mijenja se poslovna politika, organizacija i metode upravljanja,
- mijenja se menadžment,
- mijenja se vlasnik,
- poduzeće se likvidira.

3.5.2. Upravljanje poslovanjem

Upravljanje poduzećem je proces svjesnog usmjeravanja poduzeća nekim ciljevima koji su u funkciji općeg cilja, a to je razvoj poduzeća putem kojeg se osigurava njegov opstanak u uvjetima tržišnog okruženja. Na poslovnu odluku utječe cilj koji se želi postići, raspoložive informacije i prosudba o sadašnjem stanju razvoja i budućem poslovanju. U uvjetima kada tržište ne dozvoljava mjesto pogreškama, upravljanje treba biti racionalan proces, dok u uvjetima kaosa ili turbulencije, intuicija ima značajno mjesto u procesu upravljanja. Može se zaključiti da je upravljanje poslovanjem poduzeća proces utvrđivanja ciljeva, usmjeravanja napora ka ostvarenju postavljenih ciljeva, ocjene rezultata i oblikovanja odgovarajućeg načina djelovanja čime se nastoji postići održiva konkurentska sposobnost.

3.5.3. Interna revizija kao nadzor

Interne kontrole obuhvaćaju računovodstvene i neračunovodstvene ili administrativne kontrole. Računovodstvene kontrole su ugrađene u računovodstveni sustav radi otkrivanja i pravodobnog otklanjanja pogrešaka, dok neračunovodstvene kontrole menadžment organizira u izvršnom i upravljačkom podsustavu poduzeća. U organizacijama koje djeluju u uvjetima složene, heterogene i nestabilne okoline, uobičajeno se organizira interna revizija koja nadzire računovodstvene i neračunovodstvene kontrole te pruža dodatni, viši stupanj nadzora nad cjelokupnim poslovanjem poduzeća.

3.6. Okvir djelovanja interne revizije u poduzeću

U globalizacijskim uvjetima današnjice, poduzeća su suočena s velikom konkurencijom te nastoje zadržati, ali i poboljšati svoj položaj na tržištu. Njihova konkurentska prednost ogledat će se u kvaliteti obavljenog posla pa interna revizija u njima mora raspolagati sa razvijenim informacijskim i komunikacijskim sustavima ukoliko želi kvalitetno obavljati svoje zadatke. Ostvarivanjem kvalitete svoga rada ujedno pridonosi kvaliteti subjekta u kojem djeluje, te ga tako stavlja na jednu novu razinu. Procjena kvalitete rada interne revizije vrši se interno i eksterno, što može omogućiti menadžmentu bolje razumijevanje procesa interne revizije i pouzdanosti u njezin rad. Upravo zbog sve značajnijeg uključivanja interne revizije u proces upravljanja potrebno je osigurati njeno djelovanje u skladu s najvišim standardima kvalitete. Njihovom usklađenošću znači da se aktivnosti interne revizije obavljaju na odgovarajući način, te tako pružaju upravi i nadzornom odboru sigurnost u donošenju zaključaka koji mogu doprinijeti stvaranju dodatne vrijednosti za poduzeće. Povezano s tim, kvalitetu interne

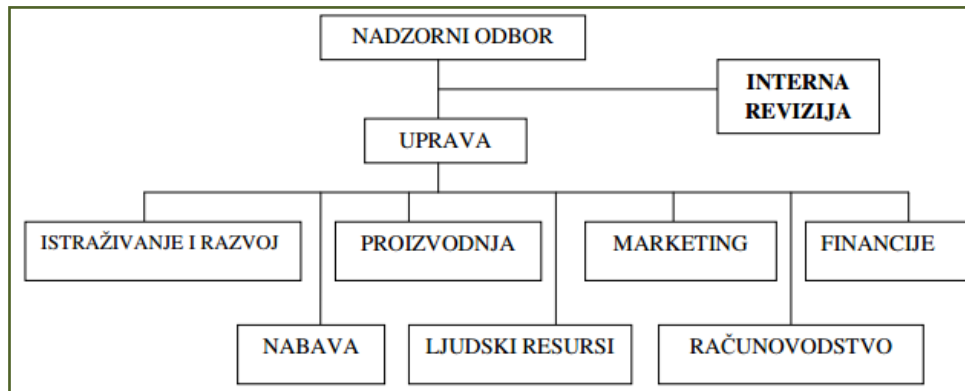
revizije možemo promatrati kao funkciju važnosti, pouzdanosti i povrata na uloženo. (Tušek i dr., 2010)

3.7. Funkcioniranje interne revizije u Republici Hrvatskoj

Za učinkovito i uspješno vođenje nekog posla potrebno je cijeli poslovni proces i njegove faze detaljno isplanirati. Prema tome, potrebno je planirati i postupke interne revizije kako bi se osigurala kvaliteta obavljenog posla, ali i bolje organizirao rad tog odjela te se uskladio s drugim organizacijskim odjelima. Razumljivo je kako je potreba za smišljenim planiranjem interne revizije izraženija što je poslovanje poduzeća složenije. Da bi interna revizija dostigla razvoj koji je nužan u suvremenim uvjetima treba osigurati kadrovske uvjete, održati revizorsku praksu i omogućiti profesionalni razvoj i izobrazbu. Kadrovski uvjeti, naime, podrazumijevaju donošenje pravila i certifikata za zapošljavanje internih revizora, pitanje razvoja karijere istih, kao i jamčena primjerena razina plaća internih revizora sukladno njihovim klasifikacijama. Pored tih zahtjeva u današnje vrijeme, a u budućnosti možda i više, od rada interne revizije očekivat će se produktivnost, odnosno isplativost za vlasnika jer potreba za racionalizacijom troškova interne revizije povećava se usporedno s rastom konkurencije u tom području. U zapadnim je zemljama sve češća praksa da menadžeri angažiraju eksterne revizore za reviziju pojedinih poslovnih područja, ili projekata, jer im je to isplativije od osnivanja vlastite interne revizije. (Galetić, 1999) No unatoč velikoj sposobnosti i stručnosti, revizori svoja znanja moraju nadopunjavati i prilagođavati, kako zbog svoje odgovornosti, tako i zbog novih zahtjeva, urbanog razvoja te promjena i napredovanja samog poduzeća. Budući da se interna revizija provodi u različitim organizacijama koje se razlikuju prema svrsi, veličini, složenosti i strukturi nužno je uvažavanje određenih standarda koji su isti za svakog internog revizora kako te razlike u okruženju ne bi mogle utjecati na obavljanje interne revizije.

Kako bi rad interne revizije bio kvalitetan i uspješno realiziran, uzimajući u obzir sva već prethodno navedeno potrebna svojstva, interna revizija mora biti odgovarajuće organizirana, tj. mora imati svoje mjesto u organizacijskoj strukturi. Na koji način i na kojoj razini će biti organizirana unutarnja revizija kao poslovna funkcija unutar poduzeća ovisi o različitim činiteljima kao što su: djelatnost organizacije, veličina, organizacijska struktura, zahtjevi menadžmenta te stručni kadrovi. (Pernar, 2009) Organizacijski položaj koji interna revizija ima u poduzeću odredit će aktivnosti, koje su u njezinoj nadležnosti te odgovornosti i obveze kojih se mora pridržavati. Također, u suvremenim uvjetima interna revizija, osim kao dio

kontrolinga treba biti usmjerena i na upravljački aspekt na obavljanje savjetodavne funkcije, a uobičajeno ju je i promatrati kao samostalnu funkciju, neovisno o kontrolingu, a za obavljeni rad odgovara upravi društva. Interna revizija u suvremenim svjetskim uvjetima poslovanja profitnih i neprofitnih organizacija, organizacijski je smještena u stožerne organe najvišeg posloводства. (Crnković, 1997)

Slika 3.6. – 1. Organizacija interne revizije u poduzeću.

(preuzeto iz: Spemić, 1996)

3.8. Najveće revizorske tvrtke

3.8.1. Deloitte Hrvatska

Deloitte Hrvatska jedna je od vodećih tvrtki u Hrvatskoj za pruženje usluga revizije, poreznog konzaltinga, poslovnog savjetovanja, upravljanja rizicima i financijskog savjetovanja, a navedene usluge pruža više od 130 domaćih stručnjaka i specijaliziranih stručnjaka iz inozemstva. Zahvaljujući globalnoj mreži tvrtki članica u više od 150 zemalja, Deloitte raspolaže vrhunskim svjetskim ekspertima i detaljnom lokalnom ekspertizom. Stručnjaci djeluju u okruženju koje potiče kontinuirano učenje te nudi nove poslovne izazove i prilike za razvitak karijere.⁶

3.8.2. Ernst & Young Hrvatska

Ernst & Young ima vještine i iskustvo u pružanju prvoklasne revizije, savjetodavnih, računovodstvenih, poreznih usluga i usluge podrške transakcija. U Hrvatskoj pružaju usluge od 1991. godine. To je društvo s ograničenom odgovornošću, osnovano u Zagrebu, a član je Ernst & Young Global Limited, društva iz Ujedinjenog kraljevstva ograničenog jamstvom.

⁶ <http://www2.deloitte.com/hr> - datum pristupanja: 05.10.2014.

Pojam EY Hrvatska također uključuje i drugo društvo u Republici Hrvatskoj člana EYG: Ernst & Young savjetovanje.⁷

3.8.3. KPMG Hrvatska

KPMG Hrvatska d.o.o. je tvrtka registrirana 1993. godine od strane KPMG ureda u Londonu koji je na početku bio zadužen za njegov razvoj u samodostatno lokalno poduzeće koje se sada sastoji od sedam rezidentnih partnera i oko 180 djelatnika koji kombiniraju detaljno iskustvo na hrvatskom tržištu. Danas u Hrvatskoj djeluje i putem dviju kompanija za profesionalne usluge: KPMG Croatia d.o.o. i KPMG savjetovanje d.o.o.. Tvrtka u Hrvatskoj pruža usluge revizije, poreznog i poslovnog savjetovanja i uvid u industrije da pomogne organizacijama svladati rizike i poslovati u dinamičnim i izazovnim uvjetima. Pomaže tvrtkama i organizacijama u ispunjavanju njihovih zahtjeva da se razvijaju te dodaju vrijednost njihovim klijentima.⁸

3.8.4. PricewaterhouseCoopers Hrvatska

U 1997. godini su Coopers & Lybrand i Price Waterhouse otvorili svoje urede u Hrvatskoj. PwC Hrvatska osniva 2012. godine novu upravnu osobu PricewaterhouseCoopers Savjetovanje d.o.o. Njihov profil klijenata uključuje neke od najvećih hrvatskih i multinacionalnih poduzeća u Hrvatskoj. Imaju stotinjak stručnjaka koji su usredotočeni na pružanje inovativnih savjeta i rješenja za specifične potrebe i koje imaju globalnu perspektivu potrebnu za rješavanje složenih poslovnih pitanja današnjice.

⁷ <http://www.ey.com/> - datum pristupanja: 05.10.2014.

⁸ www.kpmg.com/HR/ - datum pristupanja: 05.10.2014.

4. Rasprava

4.1. Interna revizija u poduzećima

Smatra se da je ja unutarnja revizija ključna za „zdravlje“ unutarnje kontrole organizacije.

Slika 4.1. – 1. Interna revizija = osiguranje, uvid i objektivnosti.⁹

Revizija je neovisna usluga koja isključivo služi kako bi Vi kao vlasnik društva, poduzeća ili zainteresirani ulagač, bili sigurni da su brojke koje prezentiraju poslovanje određenog subjekta vjerodostojne i točne. Multidisciplinarni pristup posvećen razumijevanju Vašeg poslovanja, pomaže Vam u razumijevanju ključnih rizičnih točaka unutar Vašeg poslovanja. Suvremeno poimanje interne revizije obuhvaća ulogu interne revizije u procesu upravljanja usmjerenu na postizanje ciljeva organizacije, upravljanje rizicima, te aktivno sudjelovanje u procesu korporativnog upravljanja. Uvažavajući djelokrug rada, odgovornost i poziciju interne revizije u poduzeću neosporan je njezin doprinos u povećanju kvalitete poslovanja. Rezultati provedenog empirijskog istraživanja pokazali su da stupanj razvoja interne revizije u poduzećima u Republici Hrvatskoj ne korespondira sa dostignutim stupnjem razvoja te profesija u zemljama razvijenog tržišnog gospodarstva. Potrebno je ukazati na potrebu za kontinuiranom edukacijom sukladno navedenim recentnim trendovima u razvoju profesije internih revizora. Dugoročno veća ili manja uspješnost posljedica je djelovanja i ponašanja poduzeća u postojećoj i budućoj okolini. Poznavanje značajki, uz internu analizu samog poduzeća, pretpostavka je za identifikaciju prilika i prijetnji u okolini te stvarnih prednosti i slabosti poduzeća. Rezultati analize su polazište za odgovarajuće pozicioniranje poduzeća u

⁹ <http://www.altumtc.com/> - datum pristupanja: 05.10.2014.

okolini i kreiranje njegovih održivih konkurentskih prednosti. Interna revizija sve više mora svoje potencijale usmjeravati budućnosti, pružanjem savjeta u svezi s anticipiranim budućim rizicima u pojedinim područjima poslovanja. Jedan od temeljnih zadataka interne revizije postaje savjetovanje menadžmenta o mogućnostima upravljanja rizicima.

4.1.1. Suvremeni pravci razvoja interne revizije

Uz zadovoljavajuće rezultate pojedinačnih revizija za interne revizore, u budućnosti je od presudne važnosti stjecanje ugleda i povjerenja u poduzeću, a to se može postići održavanjem visoke razine stručnosti, objektivnosti i neovisnosti. Samo tako interni revizori mogu, kao interni konzultanti i partneri, pružiti podršku i pomoć menadžmentu pri upravljanju rizicima te oblikovanju i održavanju cjelovitog sustava internih kontrola. Interni revizori moraju uspostaviti takve odnose s menadžmentom temeljem kojih će menadžment na svim razinama i zaposlenici tretirati interne revizore kao profesionalce čije je djelovanje usmjereno davanju korisnih savjeta u ostvarenju planiranih ciljeva. U tom kontekstu odjel interne revizije treba formulirati odgovarajuću strategiju potvrđenu od menadžmenta, kojom će se definirati namjena, ovlasti, odgovornosti i prioriteta toga odjela. Pri tome interni revizori moraju dobro poznavati cjelokupno poslovanje poduzeća i njegov sustav internih kontrola. Zbog toga se u budućem razdoblju ne smije zanemariti proces stalnog obrazovanja i usavršavanja internih revizora. Uz opća i posebna revizijska znanja, za uspješno djelovanje odjela interne revizije u poduzeću, interni revizori moraju posjedovati znanja iz područja računovodstva i financija, analize, informatike, organizacije i upravljanja te međuljudskih odnosa. Usporedno s rastom i razvojem poduzeća te promijenjenih zahtjeva zbog ubrzanog razvoja tehnike i tehnologije, stručna znanja internih revizora moraju se neprestano nadopunjavati i nadograđivati. (Tušek i dr., 2010)

4.2. Sustav internog nadzora poduzeća u Republici Hrvatskoj

U uvjetima naglašene tržišne orijentacije i privatnog vlasništva nadzor poprima sve važniju ulogu i značenje u svim područjima ljudskog djelovanja. Međusobno povezani i zavisni dijelovi ili podsustavi ukupnoga političkog i ekonomskog sustava postavljaju određene ciljeve koje nastoje ostvariti. (Tušek i dr. 2010) Nadzor je mehanizam koji sve elemente sustava povezuje i osigurava ostvarivanje unaprijed postavljenih ciljeva i uspješno funkcioniranje sustava, njegov rad, razvoj i opstanak. Takav pristup u shvaćanju nadzora uključuje dva bitna gledišta nadzora, a gledišta su:

- da za djelotvoran nadzor unaprijed moraju biti određeni ciljevi, jer bez ciljeva nema značaja i
- da nadzor uključuje djelovanje nekoga ili nečega – zaposlenih, poslovnih jedinica ili cijelog poduzeća – s namjerom djelovanja prema ciljevima.

Postoje različite vrste nadzora ovisno o području unutar kojega se nadzor ustrojava i djeluje, pa u tom smislu možemo govoriti o državnom, političkom, ekonomskom, pravnom nadzoru i sl. Cilj nadzora je ispitati i uskladiti cjelokupni društveno – ekonomsko – politički sustav s utvđenim kriterijima, a za nadzor možemo reći da je to opći pojam za ispitivanje pravilnosti i za otklanjanje nepravilnosti u poslovnim procesima i stanjima. Interni se nadzor obavlja unutar granica nekog poslovnog sustava ili organizacije radi praćenja ostvarivanja unaprijed postavljenih ciljeva i predlaganja korektivnih akcija u slučaju odstupanja od tih ciljeva.

4.3. Interna revizija u poduzećima kao nadzor nad funkcioniranjem internih kontrola

Kada se radi o poslovanju velikih, diverzificiranih i decentraliziranih poslovnih sustava u današnjim iznimno složenim i nestabilnim uvjetima, postavlja se pitanje dostatnosti internog nadzora nad njihovim poslovanjem koji se provodi internim kontrolama. Sve se više javlja potreba za kritičkim ispitivanjem i ocjenom funkcioniranja internih kontrola. Interna revizija je neovisna funkcija procjenjivanja ustanovljena unutar organizacije koja ispituje i procjenjuje njezine aktivnosti kao servis te organizacije. Svrha interne revizije je pomoć članovima organizacije, uključujući upravu i razne odbore u djelotvornom ispunjavanju njihovih odgovornosti. Interna revizija opskrbljuje upravu analizama, procjenama, preporukama, savjetima i informacijama koje se odnose na aktivnosti organizacije. Pojmovno određenje interne revizije ukazuje na njezine temeljne značajke:

- internu reviziju provode osobe zaposlene u poduzeću čije se poslovanje ocjenjuje,
- radi se o neovisnoj funkciji ispitivanja, prosuđivanja i ocjenjivanja, bez ikakvih ograničenja ili restrikcija na prosudbu internog revizora,
- sve aktivnosti poduzeća spadaju u djelokrug rada internog revidiranja,
- interna revizija organizira se kao podrška i pomoć menadžmentu i organizaciji u cjelini, stoga je savjetodavna (stožerna), a ne linijska funkcija poduzeća.

Ova vrsta nadzora je preventivna, jer ne dozvoljava izvođenje određenih postupaka koji nisu u skladu s unaprijed utvđenim kriterijima. Prethodni nadzor ostvaruje se kontrolama. Interna

revizija je naknadni nadzor, prije svega funkcioniranja sustava internih kontrola i ostvarenja poslovanja u skladu s usvojenim ciljevima. (Spemić, 1996)

4.4. Interna revizija kao podrška poslovnom odlučivanju

Zadatak je interne revizije da istražuje, ispituje i ocjenjuje sustav internih kontrola i njihovu efikasnost u djelovanju svakog pojedinog poslovnog sustava, da izvješćuje o nalazima te da predlaže rješenja menadžmentu. Interna revizija ispituje organizaciju i funkcioniranje računovodstvenoga sustava i organizaciju pripadajućih internih kontrola. Vjerodostojnost financijskih i operativnih informacija, ocjenjuje ekonomičnost, efikasnost i efektivnost poslovnih operacija i kontrola, primjenu politika, planova i procedura te provodi posebne provjere. Za razliku od revizije financijskih izvještaja koja je usmjerena na ispitivanje i ocjenu realnosti i objektivnosti financijskih izvještaja i koju uobičajeno obavljaju eksterni revizori, interna je revizija dakle usmjerena na ispitivanje i ocjenu poslovanja te na razvoj i povećanje uspješnosti organizacije u cjelini. Temeljni je cilj interne revizije u suvremenim uvjetima ispitati i ocijeniti ukupnost funkcioniranja čitavog poslovnog sustava te dati mišljenje i prijedloge za poboljšanje njegova poslovanja. Interna revizija je djelotvoran instrument menadžerske kontrole. Svrha postojanja i djelovanja interne revizije u poduzeću jest osigurati zaštitu resursa poduzeća od nelojalnog ponašanja zaposlenih, nelojalnog ponašanja podugovarača koji koriste ime i tehnologiju tvrtke, zaštitu dioničara od nelojalnog ponašanja menadžera, zaštitu vrhovnih menadžera od nelojalnog ponašanja menadžera na nižim razinama, osigurati da službena izvješća o performanci i obračunu poreza budu bez grešaka koje bi mogle izazvati primjenu sankcija prema tvrtki.¹⁰

4.5. Revizorske tvrtke u Republici Hrvatskoj

Biti revizor u Hrvatskoj nije nimalo lagan niti pretjerano unosan posao. Cijelo tržište revizije stoji samo oko 350 milijuna kuna. Od toga oko dvije trećine prihoda otpada na devet najvećih društava, dok ostatak tržišnog kolača dijele manja društva. Hrvatska revizorska komora (HRK) kao mjerodavna institucija za kontrolu rada revizorskih društava i samostalnih revizora potvrđuje da cijena revizije kao i cijelokupno tržište padaju od 2009. godine, jer je potkraj 2008. godine ukinuta najniža tarifa propisana Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o reviziji. Tada su se otvorila vrata nelojalnoj konkurenciji, što je potaknulo još veći pad cijena. Cijena revizije potpuno je prepuštena tržištu godinu kasnije, a udar za revizore bila je i odluka da se zakonom o javnoj nabavi za javne tvrtke revizija pribavlja prema kriteriju

¹⁰ <http://www.mazars.hr/Naslovna/Nase-usluge/Revizija> - datum pristupanja: 06.10.2014.

najniže cijene, što je srušilo cijenu revizorskih usluga u javnom sektoru. Kako je revizija zapravo kompleksna usluga vrlo je teško procijeniti visinu cijene revizorskih usluga. Većina hrvatskih poduzeća visinu naknade za reviziju tretira kao poslovnu tajnu iako je na snazi Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja, prema kojem tu informaciju moraju objaviti u bilješkama uz financijske izvještaje. Sve veća cjenovna konkurencija na tržištu revizorskih usluga u Republici Hrvatskoj sve više rezultira smanjenjem cijena revizorskih naknada što može postati čimbenik koji bitno narušava kvalitetu obavljanja revizije, jer ako troškovi revizije nisu pokriveni očito je da ni revizija ne može biti ni kvalitetno obavljena u skladu sa pravilima.¹¹

4.6. Sličnosti i razlike između interne i eksterne revizije

Tablica 4.6. – 1. Sličnosti i razlike između interne i eksterne revizije.¹²

	Eksterna revizija	Interna revizija
Primatelji izvješća	Dioničari/članovi društva	Članovi uprave/viši upravitelji
Cilj revizije	Zaštita i očuvanje kapitala. Davanje vjerodostojnosti i pouzdanosti izvješćima koje organizacija daje svojim vlasnicima udjela tako što pruža mišljenje o njima.	Zaštita i očuvanje kapitala. Pružiti osiguranje koje članovi uprave i viši upravitelji koriste za ispunjavanje svojih obveza.
Predmet revizije	Objektivnost i realnost financijskih izvještaja.	Cjelokupno poslovanje poduzeća (financijski izvještaji, računovodstveni sustav, ispitivanje sustava kontrola i sl.)
Uloga revizije	Određena zakonom (Zakon o reviziji).	Određena Odlukom Uprave poduzeća ili Odbora za reviziju.
Područje koje pokriva	Financijska izvješća i povezane objave, rizike financijskog izvješćivanja i upravljanje njima.	Sve postupke i kategorije rizika, upravljanje njima uključujući tok informacija diljem tvrtke, te upravljanje.
Status i autoritet	Zakonom propisani i regulatorni okvir. Međunarodni revizijski standardi (MRevS). Kodeks profesionalne etike.	Međunarodni standardi struke i Kodeks korporativnog upravljanja. Interna pravila.
Reviziju provode	Revizori izvan poduzeća (nisu zaposlenici). Zaposlenici revizorskih tvrtki.	Interni revizori, zaposlenici organizacije/poduzeća.
Neovisnost	Profesionalni etički standardi koje nadgleda Odbor za reviziju i regulatorni okvir.	Profesionalni etički standardi koje nadgleda Odbor za reviziju.
Sadržaj revizorskog izvješća	Potvrđuje da financijski	Daje stručno mišljenje o

¹¹ <http://liderpress.hr/tvrtke> - datum pristupanja: 06.10.2014.

¹² <http://www.branitelji.hr/arhiva/p2384/dokument/1067/informativni-sazetak-o-sustavu-unutarnjih-financijskih-kontrola.pdf> - datum pristupanja: 05.10.2014.

	izvještaji prikazuju stvarno stanje. Usredotočuje se na nepravilnosti koje imaju značajni financijski učinak.	adekvatnosti, primjenjivosti i učinkovitosti kontrola u cjelokupnom poslovnom procesu. Izvješćuje o svim nedostacima bez obzira na njihov financijski učinak.
Korisnici revizorskih izvješća	Vlasnici (dioničari), potencijalni investitori, državne agencije.	Menadžment (uprava), nadzorni odbor, eksterna i državna revizija.
Odgovornost za identificiranje područja koje je potrebno poboljšati	Nikakva – obveza izvješćivanja o problemima zamijećenim tijekom angažmana.	Odgovornost za davanje preporuka za poboljšanje te promicanje povezanih akcijskih planova, fundamentalna za misiju interne revizije.

4.6.1. Suradnja internog i eksternog revizora

Suradnju između internih i eksternih revizora potenciraju MRevS 610 - korištenje radom internog revizora. Jedan od primjera suradnje eksternog revizora s internim je suradnja pri davanju mišljenja o financijskim izvješćima. Eksterni revizor snosi potpunu odgovornost za izražavanje mišljenja o realnosti i objektivnosti financijskih izvještaja, pa o njegovoj profesionalnoj prosudbi ovisi hoće li se i u kojoj mjeri koristiti rezultatima rada internog revizora. Odgovornost revizora za izraženo mišljenje ne može se, dakle, umanjiti činjenicom da se koristi radom internog revizora. Stoga prije no što se odluči koristiti radom interne revizije, eksterni bi revizor trebao: razumjeti funkciju (zadaću) interne revizije i procjenjivati i provjeravati rad interne revizije. (Tušek, 2001: 299) Kontinuirana suradnja i koordinacija između internog i eksternog revizora je od obostrane koristi, oni si međusobno pomažu, odnosno, nadopunjuju se. To je najviše vidljivo iz raznih primjera promicanja kvalitetnije i efikasnije revizije, smanjenja utroška vremena i novca, minimiziranja ponavljanja revizijskih aktivnosti i slično.

4.7. Izazovi interne revizije u Hrvatskoj

Glavni izazovi interne revizije u Hrvatskoj su odgovor rastućim potrebama za internim revizorima i kvalitetno pružanje usluga interne revizije u korištenju sredstava EU i transparentnosti poslovanja. Veliki broj jedinica interne revizije prošao je fazu uspostavljanja edukacije i osposobljavanja za rad internih revizora, izrađeni su osnovni dokumenti za rad, stečena su iskustva u provođenju internih revizija, došlo je do etabliranja internih revizija u organizacijama, menadžment se sve više koristi radom interne revizije, sve više je evidentan doprinos interne revizije u procesu upravljanja i poslovanja.

5. Zaključak

Da bi poduzeće uspješno ostvarivalo svoj rast i poslovanje mora biti uspješno postavljen sustav interne revizije i kontrole. U slučaju da je sustav loše postavljen ili da nije funkcionalan može doći do brzog pada poslovanja, javljaju se razne nepravilnosti i greške. Potrebno je pažljivo sve postaviti te posvetiti veliku pažnju izgradnji funkcionalnog sustava. Menadžment organizira internu reviziju sa zadatkom nadzora i ocjene funkcioniranja sustava. Interna revizija utvrđuje realnost i pouzdanost te integritet financijskih operativnih informacija. Interna revizija ne analizira i ne ispituje uvijek sve dijelove i sve aspekte poslovanja već se ispitivanja provode selektivno prema stupnju odrade i rizičnosti. Uspjeh interne revizije ponajprije ovisi o njoj samoj te će interni revizori na taj način dobiti zaslužno povjerenje i podršku u obavljanju svog rada što je temelj implementacije suvremenih trendova i djelovanje interne revizije u nekoj organizaciji. Uloga interne revizije u sprečavanju pogrešaka i i prijevara treba biti definirana pravilnikom o radu interne revizije. Uloga internih revizora gleda se kroz razvijanje koraka i poduzimanju određenih radnji ukoliko se u poduzeću pojavi prijevara, revizor treba saznati postoji li neki plan reakcije na prijevare i suzbijanje. Ovaj završni rad je doprinijeo razumijevanju važnosti interne revizije u korporativnom upravljanju poduzećima. Pokazale su se opće značajke djelovanja interne revizije, suradnja s eksternim revizorima te način i doprinos upravljanju rizicima i sustavu internih kontrola.

Literatura

- Crnković, B. (1997.). *Interna revizija*. Mikrorad. Zagreb.
- Crnković, L., Mijoč I., Mahaček D. (2010). *Osnove revizije*. Ekonomski fakultet Osijek.
- Filipović, I. (2009.). *Revizija*. Singerija nakladništvo, Zagreb.
- Galetić, L. (1999.). *Uloga interne revizije u upravljanju poslovnim sustavom*. Interna revizija i kontrola. HZRFD – Sekcija internih revizora. Opatija.
- Hrvatska zajednica revizora. (1993). *Međunarodni revizijski standardi*. Zagreb.
- Kotruljević, B. Pripremili i obradili: Radičević, R., Muljačić, Ž. (1985.). *O trgovini i savršenom trgovcu*. JAZU, Djela.
- Kovačević, B. (2007.). *Osnove poslove ekonomije*. Zagreb.
- Kovačević, R. (1993). *Revizija u tržišnom gospodarstvu*. Informator, Zagreb.
- Krajčević, F., Lindemann, P., Nagel, K. (1972.). *Revizija i kontrola konvencionalne i automatske obrade podataka*. Informator. Zagreb.
- Pernar, L. (2009.). *Unutarnja revizija kao instrument poboljšanja učinkovitosti javnog sektora*. Zagreb.
- Pickett, S., K. H. (1997.). *The Internal Auditing Handbook*.
- Popović, Ž., Vitezić, N. (2000.). *Revizija i analiza: instrumenti uspješnog donošenja poslovnih odluka*. Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika. Zagreb.
- *Povelja unutarnjih revizora*. (2007.). Republika Hrvatska.
- Sever Mališ, S., Tušek, B., Žager, L. *Revizija – načela, standardi, postupci*. Ekonomski fakultet Zagreb.
- Spremić, I. (1996.). *Uloga interne revizije i istraživanje mogućnosti načina organiziranja*.
- Spemić, I. (1998.). *Standardi interne revizije, Zbornik radova „Interna revizija i kontrola“*, HZRFD, Sekcija internih revizora. Zagreb – Opatija.
- Tušek, B. (2001.). *Revizija – instrument poslovnog odlučivanja*. TEB, Zagreb.
- Tušek, B., Žager, L. (2006.). *Revizija*.
- Tušek, B. (2007.). *Revizijski odbor u sustavu korporativnog upravljanja*. UDK.
- Tušek, B., Pokrovac I. (2010.). *Mjerenje kvalitete interne revizije*. Računovodstvo i financije. Zagreb.

- Tušek, B., Sever, S.: *Uloga interne revizije u povećanju kvalitete poslovanja poduzeća u Republici Hrvatskoj - empirijsko istraživanje*, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, Vol. 5 No. I, prosinac 2007. (izvorni znanstveni rad).
- Tušek, B. (2007.). *Revizijski odbor u sustavu korporativnog upravljanja*. UDK.
- Vujević, I. (2004.). *Revizija*. Ekonomski fakultet Split.
- Vujević, Kuzman., Strahinja, R. (2009.). *Planiranje, analiza, revizija, kontroling*. Rijeka: Veleučilište.
- Zakon o državnom uredu za reviziju, članak 6., Narodne novine, br. 80/11
- Zakon o reviziji, članak 2., Zagreb: Narodne novine br. 146/2005.
- Zakon o reviziji, Narodne novine br. 90/92.
- Zakon o reviziji, Narodne novine br. 146/05
- Žager, L. (1993.). *Revizija – temeljna pretpostavka kvalitete financijskih izvještaja*. Ekonomski fakultet Zagreb.

- <http://www2.deloitte.com/hr>
- <http://www.accounting-tutorial.com/role-internal-external-auditor-accounting>
- <http://www.altumtc.com/>
- <http://www.branitelj.hr/arhiva/p2384/dokument/1067/informativni-sazetak-o-sustavu-unutarnjih-financijskih-kontrola.pdf>

- <http://www.ey.com/>
- <http://www.hiir.hr/>
- <http://liderpress.hr/tvrtke>
- www.kpmg.com/HR/
- <http://www.mazars.hr/Naslovna/Nase-usluge/Revizija>
- <http://www.propisi.hr/print.php?id=5698>
- <http://www.theiia.org/>

Popis slika

- Slika 2.1. – 1. Veza između financijskih izvještaja i njihovih korisnika.
- Slika 2.6. – 1. Vrste revizije.
- Slika 2.6.1. – 1. Primjer procesa interne revizije.
- Slika 2.7. – 1. Prikaz Općeprihvaćenih revizijskih standarda.
- Slika 2.8. – 1. Prikaz objekta i predmeta revizije.
- Slika 2.9. – 1. Prikaz vrsta revizijskih metoda.
- Slika 2.9.3. – 1. Faze i razlozi korištenja analitičkih postupaka u procesu revizije financijskih izvještaja.
- Slika 2.10. – 1. Prikaz procesa revizije.
- Slika 3.2.2.1. – 1. Prikaz podjele općih standarda interne revizije.
- Slika 3.4.2. – 1. Prikaz strategije.
- Slika 3.6. – 1. Organizacija interne revizije u poduzeću.
- Slika 4.1. – 1. Interna revizija = osiguranje, uvid i objektivnosti.

Popis tablica

- Tablica 4.6. – 1. Sličnosti i razlike između interne i eksterne revizije.